

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף כד

(המשך מהדף הקודם)

נימא כתנאי: לכאורה מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש היא מחלוקת קדומה יותר של תנאים, שנחלקו מה לומדים מהמילה 'ילבש' המיותרת בפסוק (היה צריך להיות כתוב 'ולבש הכהן מידו בד ומכנסי בד על בשרו'). לדעת רבי יהודה ללמד שצריך ארבעה בגדים לתרומת הדשן כי לדעתו היא עבודה. ולדעת רבי דוסא ללמד שבגדי לבן של כהן גדול (ששימש בהם ביום הכיפורים) כשרים לכהן הדיוט כל השנה, כי לדעתו תרומת הדשן אינה עבודה הצריכה ארבעה בגדים.

אמר רבי: רבי דוחה את שיטתו של רבי דוסא. רבי סובר שהאבנט של כהן גדול ביום כיפור היה של בוץ ואילו של כהן הדיוט הוא של כלאיים, ואי אפשר להעביר אותם מזה לזה (ורבי דוסא יחלוק על כך ויסבור ששני האבנטים היו של בוץ). רבי לומד מ'ילבש' שבגדי כהונה שחוקים (שאינם קרועים) כשרים לעבודה.

והניחם שם: אגב מחלוקת רבי ורבי דוסא, מביאה הגמרא פסוק נוסף הקשור למחלוקתם. נאמר על בגדי הלבן של הכהן הגדול ביום הכיפורים לאחר סיום עבודתו 'והניחם שם'. לדעת רבי דוסא הכוונה שאסור לכהן הגדול להשתמש בהם ביום כיפור אחר, אך מותר לכהן הדיוט להשתמש בהם כל השנה. ואילו תנא קמא חולק עליו וסובר שטעונים גניזה (וכך יסבור גם רבי לשיטתו שאסור לכהן הדיוט להשתמש בבגדים אלו).

צריכא קרא לריבוי: הגמרא דוחה. לכולי עלמא תרומת הדשן היא עבודה, ונחלקו רבי יהודה ורבי דוסא האם מכיון שכתוב בפסוק רק כתונת ומכנסיים יש צורך ללמד על שאר הבגדים (-רבי יהודה), או שאין צורך וממילא הפסוק מיותר ללמד על בגדי כהן גדול הכשרים לכהן הדיוט (-רבי דוסא).

בעי רבי אבין: מה השיעור של תרומת הדשן? האם עשירית כמו תרומת מעשר, או אחד מחמש מאות כמו בתרומת אנשי המלחמה במלחמת מדין (כפי שנאמר "וְהִרְמֹת מִכֶּסֶּס לֵה' מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת")?

(המשך בדף הבא ↓)

תא שמע וכו': השיעור הוא לא פחות מקומץ, כלומר שישער כמה הוא קומץ, שהרי אינו יכול לקמוץ בידו ממש בגחלים הרותחות.

✎ **אסור לזר (= מי שאינו כהן) לעבוד בבית המקדש, ויש מהעבודות שאם הזר עבד הוא חייב מיתה.**

אמר רב: זר שזרק את הדם על המזבח / הקטיר את הקרבן על המזבח / ניסך את המים על המזבח בחג הסוכות / ניסך את היין על המזבח, חייב מיתה. ולדעת לוי אף על תרומת הדשן חייב מיתה.

נמצא שרב ולוי נחלקו רק לגבי תרומת הדשן.

טעמו של רב: נאמר "וְאֵתָהּ וּבְנִיָּךְ אֶתָּךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת וְעִבְדְתֶם עֲבֹדַת מִתְנָה אֶתֶן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת", כלומר רק על עבודה שאתה נותן על המזבח (= "מִתְנָה") יש חיוב מיתה ולא על עבודת סילוק (כגון תרומת הדשן שהיא סילוק הדשן מהמזבח), ורק על עבודה שלימה (= "וְעִבְדְתֶם") יש חיוב מיתה ולא על עבודה שיש אחריה עבודה נוספת (כגון שחיטה / קבלת הדם / הולכת הדם שיש אחריהם עבודה נוספת שהיא זריקת הדם).

טעמו של לוי: בפסוק הנ"ל נאמר "לְכָל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ" לרבות אף עבודת סילוק אם היא עבודה שלימה שאין אחריה עבודה נוספת, ותרומת הדשן היא עבודת סילוק שאין אחריה עבודה נוספת (שהרי באותו הדשן שהוא הרים אין עבודה נוספת).

שבע הזאות שבפנים: שבע הזאות שמזה בהיכל על הפרוכת, ושבע הזאות מהשמן שהמצורע מביא והכהן מזה ממנו בהיכל, ולדעת רב זר שהזה אותם חייב מיתה.

קושיא על לוי: והרי "**לְכָל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ**" הוא כלל שכולל אף עבודת סילוק, "**עֲבֹדַת מִתְנָה**" הוא פרט ממעט עבודת סילוק (כפי שביארנו למעלה בדעת רב), א"כ נמצא שיש כאן "כלל ופרט" (= כלל שלאחריו פרט) ואין בכלל אלא מה שבפרט (= שהפרט הוא פירושו של הכלל), ויש לדרוש שדווקא בעבודת מתנה יש מיתה לזר העובד ולא בעבודת סילוק, א"כ קשה על לוי הסובר שעל תרומת הדשן שהיא עבודת סילוק יש מיתה.

(המשך בדף הבא ↓)

תירוץ: נאמר "וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת וְעִבְדָתָם", ובתיבות אלה הפסוק הפסיק בין הכלל לפרט, ויש לדרוש שרק את העבודות שהם "מִבֵּית לְפָרֶכֶת" כלומר שהם נעשות בקודש הקדשים שהוא לפנים מהפרכת מיעט הכתוב שרק בעבודת מתנה חייב מיתה ולא בעבודת סילוק, אבל על העבודות הנעשות בחוץ כלומר במזבח החיצון חייב אפילו בעבודת סילוק (תרומת הדשן נעשתה במזבח החיצון).

קושיא: א"כ כמו כן יש לדרוש את "וְעִבְדָתָם" שרק על עבודות שבפנים פטור על עבודה שיש אחריה עבודה נוספת (= כפי שביארנו למעלה בדעת רב ש"וְעִבְדָתָם" היא עבודה שלימה שאין אחריה עבודה נוספת), אבל בחוץ חייב אף על עבודה שיש אחריה עבודה נוספת, וא"כ קשה על לוי שהוסיף על רב רק את תרומת הדשן שהיא עבודת סילוק בחוץ ומדוע לא הוסיף שחייב מיתה אף על עבודה שיש אחריה עבודה נוספת בחוץ כגון קבלת והולכת הדם?

תירוץ: האות ו' שבמילה "וְעִבְדָתָם" באה להוסיף שאף על העבודות שבחוץ נאמר המיעוט שרק על עבודה שלימה שאין אחריה עבודה נוספת חייב, אבל במילים "עִבְדָת מִתְנָה" שהוא פרט הממעט עבודת סילוק לא נאמר ו', ולכן הוא נדרש רק על "מִבֵּית לְפָרֶכֶת" הסמוך לו שהם עבודות שבקודש הקדשים שפטור שם על עבודת סילוק, אבל על העבודות הנעשות בחוץ כלומר במזבח החיצון חייב אפילו בעבודת סילוק.

עבודת סילוק בהיכל מהו: לדעת לוי הסובר שעבודת סילוק שהיא עבודה תמה הנעשית בחוץ זר חייב עליה - מסתפק רבא האם ההיכל נחשב כפנים או כחוץ. לעניין זר שעשה בהיכל עבודת סילוק - כגון דישון מזבח הפנימי (העומד בהיכל).

זר שסידר את השולחן ליחייב: סידור השולחן - הוא סידור לחם הפנים על השולחן בהיכל. והרי עבודה זו לא נימנתה ברשימת העבודות שזר חייב עליהן? הגמרא מתרצת שהיא אינה 'עבודה תמה' מכיון שאחריה יש סידור ביכי לבונה ועוד - עד הקטרת הלבונה שבביכין, שהיא כבר נכללת בעבודת 'הקטרה' האמורה לעיל.

זר שסידר את המנורה ליחייב: סידור המנורה - הוא לקיחת כלי נרות הזהב מהמנורה שבתוכם מניחים את השמן והפתילות, ניקיונם והחזרתם בחזרה למנורה.

(המשך בדף הבא ↓)

הצתת אליתא: כאשר האש במערכה עמדה להיכבות, היו נותנים עליה עצים דקים (=אליתא) בכדי להצית בחזרה את האש. פעולה זו נחשבת לעבודה המצריכה כהן כשר ובגדי כהונה.

זר שסידר את המערכה ליחיב: סידור המערכה - הוא סידור העצים שבמערכת האש בבוקר. הגמרא מתרצת שאין זו עבודה תמה כי לאחריה צריך להניח שני גזירי עצים על המערכה, ולאחר מכן לסדר את האיברים של קרבן התמיד על האש. וזו כבר עבודת 'הקטרה' המנויה לעיל.

אמנם בדבר זה נחלקו הדעות האם סידור האיברים - זו סוף עבודת סידור המערכה כאמור, או שהיא עבודה בפני עצמה - ואם כן סידור שני גזירי עצים היא ה'עבודה תמה' של סיום סידור המערכה, וזר חייב עליה.

תניא כוותיה דרב: הבריייתא לא מונה ברשימה את תרומת הדשן. ואילו בבריייתא שמובאת כוותיה דלוי נמנית תרומת הדשן.

המעלה על המזבח דבר פסול: מדובר בקרבן שנפסל בקודש שדינו 'אם עלה למזבח לא ירד'. (אבל דבר הפסול לגמרי אין הקטרתו נחשבת לעבודה כלל).

למה מפייסים וחוזרים ומפייסים: מדוע היו מחלקים את העבודות לארבעה פייסות שונות במשך היום, ולא עושים על כל העבודות פייס אחד?

במה מפייסין: נחלקו הדעות האם הכהנים היו עושים את הפייס כשהם לבושים עדיין בבגדי חול – מחשש שאם היו כבר לבושים בבגדי קודש, יוכל אחד הכהנים לחטוף את העבודה לפני הפייס. או שהיו עושים את הפייס בבגדי קודש – מחשש שהכהן הזוכה בעבודה, ישכח להחליף את בגדיו מרוב חביבות המצוה.

מסרון לחזנין: במסכת תמיד מובא שלאחר עריכת הפייס היו מוסרים את הכהנים לשמשים שבמקדש, שהיו מפשיטים את בגדיהם והיו משאירים עליהם רק מכנסיים. רב נחמן הסובר שערכו את הפייס בבגדי חול - מביא מכאן ראייה לדבריו שעשו את הפייס בבגדי חול, ולכן הוצרכו לאחר מכן הכהנים הזוכים בפייס להחלפת בגדים.

(המשך בדף הבא ↓)

אך רב ששת החולק עליו דוחה את ראייתו, ומסביר שעשו את הפייס בבגדי קודש, ולכן הוצרכו להחליף את בגדיהם של הכהנים שלא זכו - לבגדי חול.

ורב ששת אדרבא מביא מכאן ראייה לשיטתו שלו - מכך שהשאירו עליהם רק את המכנסיים. והרי אם כשיטת רב נחמן שמדובר בכהנים הזונים בפייס הלבושים בבגדי חול - הרי לא יתכן להשאיר עליהם את מכנסי החול, להלביש אותם את שאר בגדי הקודש, ולאחר מכן להחליף אותם למכנסי קודש. מכיון שלומדים מהפסוק שאת המכנסיים צריך ללבוש ראשונים לשאר הבגדים.

אלא בהכרח שהכהנים לבשו בגדי קודש בעריכת הפייס, ומדובר כאן בכהנים שלא זכו בפייס הלבושים בבגדי קודש, ומחליפים אותם לבגדי חול. שהשאירו עליהם את מכנסי הקודש עד שילבשו את שאר בגדי החול, ולאחר מכן מחליפים אותם עם מכנסי חול.

אמנם רב נחמן דוחה את ראייתו של רב ששת. הכהנים לבשו בגדי חול בעריכת הפייס. ומדובר בכהנים שזכו בפייס ומחליפים את בגדי החול שלהם, אך קודם שפשטו את שאר בגדי החול, פשטו בהתחלה את המכנסיים ולבשו מכנסי קודש, ולאחר מכן פשטו את שאר בגדי החול ולבשו במקומם את בגדי הקודש.